

תורת הר שמואל

זמני השבת:

כניסה: 7:03 צאת: 8:27 ר"ת: 8:57 שקיעה: 7:47

חדש!

בנות בתיה

על ידי משפחת קוהלי

לכיתות ב - ה

הצטרפו להצלחה!!

(פרטים בפנים)

בפרשת השבוע פרשת שלח מסופר על שליחת המרגלים, על הליכתם בארץ כנען, ולבסוף על הוצאת דיבה על ארץ ישראל. כשהמרגלים הלכו בארץ כתוב (בפרק י"ג פסוק כ"ב) "ויעלו בנגב ויבא עד חברון ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים", ומסביר רש"י למה כתוב בהתחלה בלשון רבים "ויעלו בנגב" ומשמע שכל המרגלים הלכו יחד, ואחר כך בהמשך הפסוק כתוב בלשון יחיד "ויבוא עד חברון" שרק אחד הגיע לחברון? מסביר רש"י שרק אדם אחד, "כלב בן יפונה" הוא לבד הלך לקברי האבות בחברון כדי להתפלל, אבל שאר המרגלים המשיכו בדרכם. ולמה הוא הלך להתפלל על קברי האבות? מסביר רש"י שכלב התפלל לה' שהוא לא יתפתה ליצר הרע ולא ישתתף עם שאר המרגלים להוציא דיבת הארץ וביקש מהקב"ה עזרה.

הרי כלב היה צדיק ולא רצה להשתתף עם שאר המרגלים, וגם היה לו שותף טוב להתקרב אליו, היה לו את יהושע בן נון שגם כן היה צדיק ולא חשב להוציא דיבת הארץ, אם כן למה היה כל כך חשוב לו להתפלל עד שהוא הלך לבד בארץ אויב עד חברון וסיכן את עצמו?

אנו צריכים לדעת שכמה שאדם יהיה צדיק, אם הוא נמצא בחברה אחרת הרי זה משפיע עליו, ולכן קודם כל כלב נפרד מהם כדי שבעת לא יתפתה להיות יחד עמם בעצתם, ואחר כך גם הלך להתפלל על עוד דבר, ועל מה הוא התפלל? אדם שיש לו דעה מגובשת ויודע בבירור מה רצון ה' אין לו ספקות בשעת מעשה, אבל מה קורה אחר כך? אחרי הניסיון כשפתאום נראה לו שהאחרים מצליחים והוא לא! אז באים לו הספיקות אחר מעשה וזה הניסיון העיקרי! אתן דוגמא: יוסף הצדיק ברח מאשת פוטיפר ולא רצה לחטוא, זה ניסיון גדול אבל זה ניסיון של רגע וברור היה לו מה עליו לעשות ולכן הוא ברח החוצה, אבל מה קרה אחר כך? הרי בגלל זה הוא היה בבית הסוהר במשך שנים עשרה שנה! שנים עשרה שנה בבית הסוהר הגרוע ביותר בעולם רק בגלל שהוא ברח מעבירה! אז באים לאדם המחשבות האם היה כדאי מה שעשיתי? האם זה באמת רצון הקב"ה? ואם כן אז למה בא לי קושי? הניסיונות שלאחר מעשה הם הניסיונות האמתיים שבדקים את האדם

ומצרפים אותו לבדוק אם הוא זהב נקי או לא! על זה כתוב בתהילים על יוסף הצדיק (פרק ק"ה פסוק י"ח) "ענו בכבל רגליו ברזל באה נפשו עד עת בא דברו אמרת ה' צרפתהו", זאת אומרת שהצירוף שיוסף נהיה זהב נקי זה רק אחר שעבר את הניסיון העיקרי בבית הסוהר שלא להתחרט על מה שעשה! לכן "כלב" בפרשה שלנו הלך גם להתפלל, כי הוא פחד שאפילו שעכשיו הוא עומד בנסיון אבל מי יודע מה יהיה אחר כך כשהם יחזרו למדבר, כשיחזרו לבני ישראל, האם גם שמה הוא יעמוד בנסיון? לכן כלב התפלל.

בפסוק שלנו שמספר על "כלב" שעזב את שאר המרגלים והלך לחברון, מסופר גם קצת על ההיסטוריה של חברון, הפסוק מבאר לנו שהעיר חברון נבנתה שבע שנים לפני עיר חשובה במצרים אשר שמה "צוען". למה צריך לספר לנו את העבר של העיר?

מביא רש"י ומסביר: לנח היו שלושה בנים, שם, חם, ויפת. ל"חם" היו כמה ילדים אשר שמונתם, כוש, מצרים, פוט, וכנען. כנען היה גר בארץ ישראל ולכן נקראת תחילה ארץ כנען. כיון שכנען הוא הבן הקטן של חם, ומצרים יותר גדול ממנו לא מסתבר שחם יבנה עיר בשביל הבן הקטן לפני שהוא בונה עיר לבן הגדול! לכן קשה מה שכתוב בפסוק שלנו שחברון שהיא בארץ כנען נבנתה שבע שנים לפני העיר צוען שהיא העיר של מצרים.

אלא שמביא רש"י ומסביר שכונת הפסוק הוא לומר שחברון היא עיר מלאה סלעים שלא זורעים שם הרבה, ולכן שם היו קוברים את המתים, בית קברות! והעיר צוען שבמצרים היא העיר הכי טובה ומשובחת שם, והפסוק מלמד שהעיר הכי

המשך בעמוד 5

ואלה יעמדו על
הברכה...

העלון נתרם על ידי אוהב תורה וחסד מזכה הרבים

ר' משה דלטיצקי הי"ו

העלון השבועי נערך לזכות הרבים בעלויות הדפסה בלבד, אשרי מי שזכה במצווה רמה זו!!

ברכות בריאות פרנסה נחת ושפע!!

המוצא מוקצה, כגון כסף, או כרטיס אשראי, וכדומה, בבגדו בשבת האם צריך לנערו מיד או יכול לנערו מהבגד כשיגיע לביתו

בבית יוסף סימן ש"ט הביא, כתוב בתרומת הדשן (סי' ט) שהשוכח מעות במתג המטרון דשרי לטלטלו ולהניחו על הראש כיון שאין המעות על עיקר הכלי והביא ראיה לדבר, ומכאן יש ללמוד לשוכח מעות בכיס שעושיין בצידי המלבוש שנקרא פאלדיקיר"א אם אינה תפורה לארכה במלבוש אלא שפיה לבד תפור בחור שבמלבוש והיא כולה תלויה דשרי לטלטל המלבוש אך ללבושו נראה שאסור שמא ישכח ויצא בו לרשות הרבים וכעין שכתבו המפרשים במפתח התלוי לו בחגורו כמו שכתבתי בסימן ש"א.

וע"פ דברי הב"י כתב הרמ"א סימן שי סעיף ז' אסור לטלטל כיס של מעות אף על פי שהוציא המעות ממנו מבע"י, אא"כ עשה בו מעשה שפתחו מלמטה וסלקו מן היחוד, וכן נוהגין. (הגה"מ פכ"ה) מיהו לצורך גופו או לצורך מקומו, מותר. וכן בכיס התפור בבגד, הואיל ועיקר הבגד עומד ללבוש, אם הוציא המעות משם, מותר ללבוש הבגד, דהכיס בטל אצלו; אבל אם שכח בו מעות, מותר לטלטל הבגד, דלא אמרינן דכל הבגד נעשה בסיס למעות הואיל ואין המעות על עיקר הבגד; אבל אין ללבושו בשבת, דחיישינן שמא יצא

בו, כדלעיל סימן ש"א סל"ג (ב"י סי' ש"ט). וע"ל סי' רס"ו אם שכח כיסו אצלו בשבת, מה דינו (ב"י).

והמגן אברהם כתה על דברי הרמ"א הואיל ואין וכו' - כלומר דהכיס אינה תפורה לארכה בבגד אלא פיה לבד תפור והיא כולה תלויה [ב"י] משמע דאם הוא תפור כלו בבגד אמרי' דכל הבגד נעשה בסיס וקשה דהא מייירי בשכח וא"כ אפי' הוא על עיקר הבגד לא נעשה בסיס וי"ל דמ"מ היה צריך לנער המעות כמ"ש סימן ש"ט ס"ד אבל כיון דאינו מונח על עיקר הבגד א"צ לנער.

וכתב המשנה ברורה סימן שי ס"ק כט אבל אם שכח - כונתו העיקר לברר לנו דהואיל ויש עדיין מעות בהכיס אסור ללבושו שמא ישכח ויצא וכדמסיים לבסוף ורק לטלטל מותר. ודע עוד דלאו דוקא שכח דאפילו אם הניח מעות ככוון מבע"י ודעתו היה שישאר שם כל השבת אף דהכיס נעשה בסיס להמעות מ"מ מותר לטלטל הבגד אף בעוד שהמעות מונח בכיס דהבגד לא נעשה בסיס הואיל ואינם

על עיקר הבגד [ומ"מ אסור להכניס ידו בהכיס דעכ"פ הכיס נעשה בסיס להמעות ואפילו לאחר שהוסרו המעות מתוכם דהרי עכ"פ ביה"ש אתקצאי הכיס להמעות] ומ"מ אם אפשר בניעור יראה לנער מתחלה דיש שסוברין דאף שהמעות אינם על עיקר הבגד ג"כ צריך לנער קודם שיטלטל הבגד בין בהניח ובין בשכח וכמו שנכתוב לקמיה.

בשמירת שבת כהלכתה כתב, כיס שבבגד שנתן בו בכוונה תחילה לפני בין השמשות של כניסת שבת גם דבר מוקצה וגם דבר היתר על מנת שישארו שם בשבת והדבר המותר חשוב לו מן המוקצה אין הבגד והכיס נעשים לבסיס ואם אפשר ינער את המוקצה מן הכיס לפני לבישת הבגד, נמצא בכיס חפץ מוקצה בלבד או נמצא בו גם מוקצה וגם דבר מותר אבל המוקצה חשוב לו מן הדבר המותר הרי הכיס נהפך לבסיס לדבר האסור ואסור לטלטלו או ליתן בו דבר ואפילו רק להכניס בו את היד אסור. אם הכיס שמונח בו המוקצה נוצר על ידי תפירת בד עלגבי עיקר הבגד כך שהבגד עצמו משמש דופן לכיס וכפי שרגילים לעשות בכיסי החולצות והאפודות ולפעמים גם בכיס העליון של החליפה נעשה הבגד כולו בסיס לדבר האסור ואסור לטלטלו גם לאחר שיוסר המוקצה מן הכיס.

עם כל זה המוצא דבר מוקצה בכיס של בגדי השבת שהוא לבוש בהם אינו צריך לחוש לדין בסיס לא לגבי הבגד ולא לגבי הכיס כי לבטח לא היתה דעתו שיהא המוקצה מונח שם בשבת אלא ששכח להוציא מבעוד יום ובכגון זה אין הבסיס נאסר ואם אפשר ינער את המוקצה מכיסו במקום שבו הוא נמצא, אך אם חושש שיאבד המוקצה או יתקלקל אם ינערנו שם או שהוא כבר לבוש בבגד ואי אפשר לו לפשוט אותו שם כדי לנער את המוקצה מכיסו או שהוא מתבייש לנער שם בפני הבריות מותר לטלטל את הבגד (במקום שיש בו עירוב) ומותר לטלטל כשהמוקצה בכיסו וינערנו במקום שיוכל.

לסיכום: המוצא מוקצה בבגדו בשבת ולא היה יודע בבין השמשות שנמצא שם המוקצה אם יכול לנער את המוקצה במקום המשתמר בקרבת מקום ינער שם, ואם אינו יכול מחמת שחושש שיגנב או שיאבד או שמתבייש מהציבור, יכול להמשיך לטלטל את המוקצה בכיסו עד שיגיע למקום שיוכל לנער את המוקצה (במקום שיש עירוב), אבל אין לתפוס את המוקצה ביד כהרגלו אלא יוציא בשינוי או ינער.

"שלח לך אנשים"

הספורנו אומר "שמא ישלחו הדיוטות שאינם מכירים בשבח הארץ ויספרו רק בגנותה, משה רבנו שלח מרגלים שגם יספרו בשבח הארץ" וגם זבת חלב ודבש" עכ"ל. משה רבנו נהג בחכמה ששלח את המרגלים האלו "שלח לך אנשים" סופי תיבות חכם. **"אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ, וישלח אותם משה לתור את ארץ כנען"**

כבר בפסוק הראשון למדנו שמשה רבנו שלח אותם לתור את הארץ. בפסוק הבא שוב נאמר "וישלח אותם משה לתור את ארץ כנען". לכאורה כפל לשון. אפשר להסביר שה- **לתור את הארץ** הראשון הכוונה לתור מלשון תורה, לראות את

הארץ בעין של תורה. בפעם השנייה "לתור את ארץ כנען" - התייחסות וראיה של אחרית הימים. "קול התור נשמע בארצינו" נוגע לגאולה העתידה עת יבוא הקץ. קץ - 190 **כנען** - 190 ולכן **הארץ** הראשון גאולה ראשונה אחר מצרים, **ארץ כנען** גאולה אחרונה לקראת קץ הימים. (משב"א)

"ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם"

זה היה אחד החטאים של המרגלים. "ונהי בעינינו כחגבים" - ניחא, אפשר עוד להבין, אבל - "וכן היינו בעיניהם" מה בכך, מה אכפת לך איך אתה נראה בעיני אחרים. (ר' מ' מ' מקוצק)

"אני ה' אלוקיכם" כשבעל ה"תניא" היה ילד, שאלוהו: היכן נמצא פסוק בתורה

רבי חנניא בן עקשיא
ל' סיון
אשתו ותלמידיו

רבי חנניא בן עקשיא, תנא. שני מאמרים נשתמרו מתורתו, אחד בהלכה (תוספתא שקלים ג, יח) ואחד באגדה (ראה להלן אמרותיו).

אמרותיו

"אמר רבי חנניא בן עקשיא: רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצות, שנאמר [ישעיה מב, כא]: 'ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר'" [מכות ג, טז, וראה באלהו זוטא פרשה יז באורך].

עולי הרגל ומקורות

מקום מנוחתו בכפר חנניה, כת"י מוסקבה, איגרת יחוס האבות מאלמוני, כת"י אילן ה'. איגרת אחד התלמידים לר' אברהם ישמעאל חי סגויניטי (תלמיד האוה"ח).

"רחוק מעט ממקום ר' אבא חלפתא יש קבר ר' יעקב אביו של ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי, ויש גל אבנים על קברו לציון. קרוב לו ר' אליעזר בנו במערה סתומה, ובית גדול בנוי לפניו, ושם נכנסים להתפלל. למעלה ממנו מערה, שם ר' חנינא בן עקשיא ותלמידיו. נכנסתי בתוכה להתפלל, ויש בה ה' כיפות, ובכל כיפה ה' קברים זה לפניו מזה, ויש לפתח המערה דלת של אבן לסגור". [רבי משה באסולה].

"כפר ענן, בכפר בית הכנסת בנוי. ולצד דרום, על אם הדרך שם ר' יעקב איש כפר חנניה ועליו אילני סנדיאן. ובסמוך שם בית חרב וסביבו בית החיים, ושם ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי, ולמעלה ממנו ר' זכריא בן הקצב. וסמוך לכפר ר' חנניא בן עקשיא, ועליו ציון". [גלילות ארץ ישראל / איגרת הקודש (שבחי ירושלים; זכרון בירושלים)].

"ותחת אילן סנדיאן קבור בה ר' יעקב, ותחת אילן בטנים ר' אליעזר בריה - קב ונקי. וקרוב לו ר' זכריא בן הקצב ור' חנניא בן עקשיא, ובמערה עצמות

הגאונים ור' שמעון. ובבית החיים כמה רבנים וצדיקים אחרים". [איגרת מספרת יחסותא דצדיקיא].

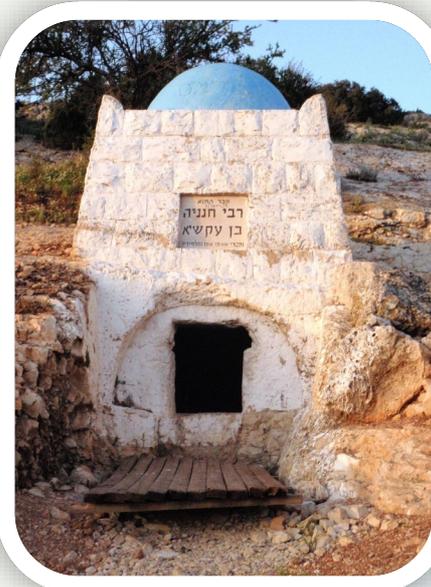
"ועל הדרך קבורת רבי יעקב איש כפר חנניה. ובסמוך, בבתי חיים, שם רבי אליעזר בן יעקב ורבי (זכריה) [זכריה] הקצב ורבי חנניא בן עקשיא". [רבי משה חיים קאפוטון].

"לצד (מערב) [מזרח] קבור ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי ועליו ציון הקרוי בערבית 'מעסי'. לא הרחק משם קבורים ר' זכריה בן הקצב ור' חנניא בן עקשיא". [ידי משה].

"ואצלו קבר רבי יעקב איש כפר חנניא, אבי רבי אליעזר בן יעקב, ואצלו מערה סתומה ובה קבר ר' אליעזר בן יעקב, ובית גדול לפניו ומתפללים בו. ולהלאה משם מערה ובה קבר ר' חנניא בן עקשיא ותלמידיו, ובה כיפות, ובכל כיפה חמשה קברים זה לפניו מזה". [שערי ירושלים (מבשרת ציון)].

"[שם] מקום קבורת רבי יעקב איש כפר חנניא, ומקום קבורת בנו ר' אליעזר ובית גדול לפניו. להלאה משם מקום קבורת ר' חנניא בן עקשיא ותלמידיו, ובה כיפות, ובכל כיפה חמשה קברים זה לפניו מזה". [מסעות משה].

"קבר ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי ואביו ר' יעקב ואבא חלפתא ואשתו ובניו. ושם בהר בית הקברות ר' זכריה בן הקצב ותלמידיו, ר' יעקב איש כפר חנן ור' חנניא בן עקשיא". [טוב ירושלים].

מיקום וזיהוי הקבר

מערת ר' חנניא בן עקשיא ידועה מזה דורות ונשתמרה ע"י תושבי הכפר הערביים בשמה אלמג'וזר, פירושו הסגור בשרשרת, זאת מחמת היות המערה סגורה בדלת אבן עם סוגר ברזל. עד בניית הציון הקיים כיום ע"י משרד הדתות היה פתחה של המערה עם דלת האבן הזו ועליה חקוקות אותיות עבריות, ולפני המערה היה בנוי כעין פתח ע"י גל אבנים מסודר. מספר הכוכין בתוכה זהה לנזכר אצל עולי הרגל, אולם האבן הגדולה שציינה את מקום ר' חנניא עצמו נעלמה. בשנת תרצ"ג מעיד י. ברסלבי כי עדיין על כמה כוכים יש מכסים שבורים, ודלת האבן במקומה עומדת. [יש להעיר כי ביחוס הצדיקים נזכרת מערה זו כמערת קבורה ללא ציון מי הקבור בתוכה, ואכן אצל איש מנוסעי ימי הביניים [מלבד מנחם החברוני] לא הוזכר ציון זה בשמו].

לאור ההצלחה הגדול גם השבת יתקיים בעזה"י התאגדות של "בנות בתיה"

כל בנות השכונה מוזמנות

כיתות ב - ה בלבד המדריכות: בנות משפחת הרב קוהלי הי"ו

בבית הכנסת ליוצאי צפון אפריקה

בין השעות 16:00 - 18:00

שוגג מול מזיד

שבת שלום.

אני מבקש לחזור לשאלה שנשארה פתוחה לקראת שיעור ש"ק שלח. נושא השיעור נגע בחיפוש אחר מקורות הפחד של יוצאי מצרים לקראת הכניסה לארץ שהיתה מתוכננת להתקיים אחרי ג' ימים והתעכבה ארבעים שנה ולא עוד אלא שרוב אלה שהיו מועמדים להכנס לארץ ימותו במדבר ורק בניהם יזכו להכנס לארץ כנען!

החיפוש הוליד מציאה כי כך כתוב בחומש דברים שם משה ר' חוזר לחטא המרגלים, הפסוק הוא הפסוק הבא: "ותרגנו באוהליכם ותאמרו, בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אותנו ביד האמורי להשמידנו!"

איזו תגלית נוראה! כל סיבת יציאת מצרים לא הייתה מאהבה אלא משנאה! אמרנו שפה מתגלה היושר שלהם. מכיון שהם היו סבורים שמגיע להם עונש ולא מגיעה להם אהבה, לכן הם חיכו לעונש והיו בטוחים שהוא יבוא ומכיון שהוא לא הגיע, בנתיים, הם היו סבורים שאכן עתה הוא מועד פרעון העונש וארץ ישראל היא מקום הענישה!

השיעור של שבת סבב בענין "חוסך שבטו שונא בנו" והדברים התבררו בס"ד. דוקא אהבה דוחפת לענישה. כמה שהעונש מאיב כשלעצמו אבל ביצועו מרגיע את הנפש. עשינו דבר רע אבל גם שילמנו עליו. ולהיפך, כמה שאי מתן עונש הוא נעים, אבל הנה הוא לא מרגיע את הנפש.

כל זה דיברנו בהרחבה בשבת קודש, וזה נכון לא רק בין אב ובנו אלא גם בין מורה ותלמידו ואולי גם בין איש ואשתו. אם יש לך טענה אל תש ותוק! בפסוק ששם כתוב חוסך שבטו וכו' יש סיומת כזאת: "ואוהבו שחרו מוסר!" כשאבא מייסר את בנו הוא מגלה שהוא אוהב אותו!

נשארה אבל שאלה פתוחה עליה רמזנו בתחילת השיעור הערב. וכך היא השאלה: "למה באמת הקב"ה שתק להם על עבודה זרה שהם עבדו במצרים ולא העניש עליה. כך גילה לנו הספורנו בפרשת דברים שהעונש על עבודה זרה שהם לא קיבלו חסר להם בשביל להיות בטוחים שהקב"ה אוהב אותם. בשיעור שבת לא ענינו על השאלה הזאת, ועתה בא הזמן להתייחס לשאלה זאת.

יצאנו לחפש בחז"ל את מה שיתן מרגוע לנפשינו ויש שכר לחיפושם! בכמה מקומות מתייחסים חז"ל לשאלה זאת. "מה השיב הקב"ה לדברי השר של מצרים - כך לפי גירסא אחת בחז"ל על הטענה שלו הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז מפני מה אתה מציל אלו מפני אלו?" השאלה של השר היתה מכוונת לקריעת ים סוף. כנראה שהטבעה של המצרים בים היתה כעונש על עבודה זרה דוקא!

ולמה? כי עבודה זרה איננה כמו שיכולים לחשוב סוג נוסף של דת, דת עם מנהגים אחרים! לא כן! **עבודה זרה היא היפך הדת!** אם דת היא קביעת מסגרת לחיים, מסגרת עם גבולות, הנה עבודה זרה הורסת את כל הגבולות, מסירה ומבטלת את הסייגים ומתירה כל דבר שהיה אסור! אתה רוצה לגנוב? תגנוב! אבל בשם הדת! לרצוח? מותר לך! יקראו לזה ג'יהאד. כלומר בשם הדת!

והנה לדוגמא. ישנם כמה מאגרי מים. יש מאגר מים שנקרא כוס, הכמות בו מוגבלת אבל אפשרות הטביעה בו לא קיימת. אין טובעים בכוס מים ואפילו לא בכוס וודקה! אולי זבובים יכולים לטבוע בכוס מים. יש מאגר הנקרא אמבטיה. כמות המים בו גדולה יותר ואפשרות הטביעה בו היא אמנם קטנה

אבל קיימת, וקיים מאגר מים שנקרא באר והוא קצת יותר גדול. וישנו לו המאגר הגדול הנקרא ים שם הכמויות עצומות והסכנה גדולה הרבה עד למאד.

כך הוא עם כל רצונות האדם. כל רצון הוא טיפת מים. רצון קטן טיפה קטנה. רצונות מספר כמות גדולה. רצונות בלי גבול יכולים לגרום למבול או לצונמי ר"ל. תורה היא מים. עליה כתוב הוי כל צמא לכו למים. אבל מים בתוך גבולות של שמירה. אי אפשר לטבוע בתוך קיום המצוות! אבל הנה עבודה זרה מסירה את הגבולות והופכת את לבו של האדם לים סוער ואז הרצונות עצמם מטביעים את בעליהן!

זה מה שקרה עם המצרים. הם טבעו בים והים היה תמונת עצמם של המצרים. כל זה בגלל שהם עבדו עבודה זרה. ועל כן נעמד השר של מצרים וטען האיך זה יתכן שהים לא הטביע את בני ישראל שגם הם היו עובדי עבודה זרה?

לפי לשון רש"י בפסוק הכותב על מלאך האלוקים שהיו ישראל עומדין בדין באותה שעה ולא מוזכר ברש"י השר של מצרים. לפי המדרש בילקוט שמעוני הטענה נשמעה מפי מלאכי השרת. אבל אותנו מעניינת התשובה של הקב"ה. במקום אחד מזכירים חז"ל שהקב"ה טען שהוא כבר נשבע על ענין יציאת מצרים ואינו יכול לחזור בו, במקום אחר אומרים חז"ל שזה מה שעם ישראל עושים בכל שנה את יום הכיפורים זה שומר עליהם, למלאכי השרת הקב"ה אמר שהלוא עם ישראל עתידין לקבל את התורה ולכן לא צריך להטביע אותם,

בעוד שלשר של מצרים הקב"ה השיב בדחיה חריפה ואמר לו כיצד אתה רוצה לחייב על מעשים שנעשו תוך כדי עבדות קשה ובודאי היו בשוגג ולא במזיד ולמה אתה רוצה שאעניש את עם ישראל כמו שאעניש את המצרים? הייתי רוצה לצרף את כל התשובות של הקב"ה ולצמצמן לשתיים: עם ישראל עומד לקבל תורה [ובמסגרתה הוא יצום ביום הכיפורים] והשניה אל תנסה להשוות בין מזיד לשוגג!

והשאלה עליה אני מבקש לענות עתה. וכי לא ידע המלאך את מה שהקב"ה אמר לו? וכי הוא לא ידע ששוגג ומזיד אינן דומות זו לזו? ולמה הוא טען טענה שקרית או לפחות טעותית. הוא הרי לא טיפש וגם לא עורך דין מן השורה המשקר ללא הרף אפילו כשאין לו תועלת מזה? והנה התשובה המעניינת. באמת עד מתן תורה שררו בעולם חוקים אחרים. לא היה הבדל בין שוגג למזיד. העיקר היה בתוצאות של המעשה. ואם אדם הרג אדם מה הבדל אם זה היה בשוגג או במזיד? הנרצח נרצח כך או כך והשוגג לא יחזירו לחיים! כך היה החוק וכך היא האמת בעולמם של מלאכים. אצלם אין דבר כזה הנקרא "שוגג"!

כך מצאתי מסבירים למה אדם הראשון התחייב מיתה על אכילה מעץ הדעת הלוא העבירה היתה ברמה של "לא תעשה" ועל לא תעשה לא נענשים במוות! והתשובה שראיתי אומרים אותה שמה שאנחנו מכירים ככלל שעל לא תעשה אין עונש מוות זה רק אחרי מתן תורה! אבל כמו לבני נח שעל כל עבירה נענשים במוות כך גם אדם הראשון התחייב במוות על לא תעשה. וכמו שאם אדם אכל רעל הוא ימות אפילו אם זה היה בשוגג!

ההבדל בין שוגג למזיד הוא חידוש שהתחדש עם מתן תורה. העיקר הוא לא התוצאה אלא העיקר היא הכוונה. הרצון. ומכיון שבין שוגג למזיד יש הבדלים תהומיים בכוונה לכן גם העונש יהיה שונה ואולי אפילו יתבטל! לכן אנחנו נכנסים ליום כיפור דרך "כל נדרי" כי כל נדרי מברר שכל החטאים של עם ישראל היו בטעות ובשוגג ועליהם יש התייחסות לגמרי שונה מאשר למזיד. קרבנות - שהן החידוש המרכזי של

**"ההבדל בין שוגג למזיד
הוא חידוש שהתחדש עם
מתן תורה, העיקר הוא לא
התוצאה אלא העיקר היא
הכוונה, הרצון"**

המשך בעמוד 5

"כבר כתיב 'ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך'. נמצא כל עניינים כאלו גורמים לישראל להיות נתונים בהסתר פנים ח"ו, וגם איתא בזה"ק פרשת נשא שדבר זה גורם לשרות סטרא אחרא בביתא וגורם מסכינותא לביתא. על כן נדב לבי בעז"ה לאסוף את כל מאמרי חז"ל השייכים לענין זה, ולהראות לפני הכל את גודל העוון והעונש שיש בזה, וגודל המעלה להאשה הצנועה בדרכיה, שע"ז היא זוכה לבנים יראי השם וחשובים שבדור, אולי על ידי זה יראו ויקחו מוסר ויתוקן קצת הפרצה הגדולה הזאת, ובזכות זה נזכה לראות בבנין ירושלים גדריה ועניניה בב"א" (הפנח חיים - 99 גדר עולם)

כל זה קשור בקבלת התורה! ומכיון שהם עתידים לקבל תורה מעכב הקב"ה את העונש על עבודה זרה שלהם ואת ים סוף הם יעברו ביבשה בתוך הים. [איזה מושג נפלא הוא זה "ביבשה בתוך הים" זה הסוד של עם ישראל, להיות מוקף בים סוער ולהשאר יבשים!] ה ס ו ד ש ל מ ת ת ת ו ר ה ! מהפכה בחשיבה! מעשה אי אפשר לשנות. למחוק. אבל רצון ניתן לביטול.

התורה ביחס לחוטאים, קיימים רק על שוגג ומכיון שלעם ישראל יש את יום הכיפורים הנה בכל שנה נעשית פעולה להנמכת החטאים ממזיד לשוגג! את זה אמר הקב"ה למלאך של מצרים. בעולם שאתה חי בו באמת ההתייחסות היא לתוצאות בלבד! ושם באמת אין הבדל בין שוגג למזיד. אדם מועד לעולם - אמרו חז"ל - בין ער בין ישן בין בשוגג ובין במזיד, אבל אצל עם ישראל יש הבחנה שונה. על שוגג יש כפרה! ואילו את המזיד מורידים לדרגת שוגג במהלך יום הכיפורים ועם ישראל חי!

שבת שלום לכל המתפללים בבתי הכנסת בהר שמואל ולחברים המקשיבים לקולך די בכל אתר ואתר.

נועם דברות המשך מעמוד 7

וע"כ בספר חקרי לב (י"ד סימן ק"ד) שהביא מתשובת מטה יוסף (ח"ב י"ד סימן י') תשובה למהר"ם חיון דס"ל דלא אמרינן אומדנא דמוכח בנדרים. וכן דיין מתשובת המהר"ם שהביא המרדכי במס' מגילה (סימן תתכ"א והובא בבית יוסף או"ח סימן קנ"ג סעיף י"ד) וכתב שם החק"ל שלדעת מהר"ם לא אמרינן אומדנא דמוכח בנדרים. וכן ראיתי בכמה אחרונים שדייקו כן בדעת המהר"ם.

ולענ"ד אציע לפני המעיין כלל בזה. דאין הכי נמי אמרינן בכל התורה אומדנא דמוכח והכי נמי בנדרים, כמבואר בדברי הרמב"ם ושאר פוסקים. אלא, היכא שיש לנו חשש שמא הנודר חוזר בו מנידרו, ולכן אומר שהתכווין לדבר מסויים. אם אין לנו בזה ידיים מוכיחות, לא סמכינן עליה. והראיה מנדר בינו לבין עצמו בלבישת צמר, כמ"ש לעייל בשו"ע (סימן רי"ח) דהתם מוכח וכו"ע יודעים שנדר דוקא ממלבוש צמר ולא מגיזי צמר. אבל בינו לבין חברו, במשמעות דברי הנדר בעינן אומדנא דמוכח. וכן גבי נדר קונם עלי אשתי, ואף שהיא אשתו, כיון שתלה נדרו בדבר טעות, תלינן שאינו נדר כיון שפירש. אבל אם לא היה מפרש, אף שהיא אשתו, יכול שנדר קונם עליה, משום דבר מסויים וכעת חוזר בו. ודו"ק.

ומה שבארנו דאזלינן בתר אומדנא בנדרים הוא הדין נמי בהקדשות דאמדינן דעת המקדיש למה התכוון. דלא גרע מנדרים, וכמ"ש הש"ך בשם המהר"א מזרחי דאזלינן בתר אומדנא בנדרים והקדשות. והוא הדין בצדקה דאומדינן דעת הנותן למה התכוון כמ"ש הרמ"א (י"ד סימן רנ"א סעיף ה') וע"כ לענין פדיון שבויים בשו"ע סימן רנ"ג סעיף ז')

לפיכך אם אדם שאסף צדקה להכנסת כלה או לדבר מסויים, ובאומד דעתו התורמים תרמו לצורך המצוה הזו דוקא, אינו יכול לשנות את המעות לצורך מצוה אחרת. אבל אם עברה המצוה, כגון שהכלה התחתנה ואין לה צורך בכסף, או שלבסוף לא התחתנה, יכול להעביר הצדקה למצוה דומה.

והוא הדין בכל נדר שנדר לצדקה או ביהכני"ס, אם לא התכוון בהכרח לדבר מסויים יכול לשנות. אבל בסתם ראוי להשאל על הנדר, ולא להחליט על פי "אומדן דעת שלא מדעת".

פרשה מפורשת המשך מעמוד 1

פשוטה בארץ ישראל היא טובה פי שבע מהעיר הכי טובה של מצרים!

וקשה, למה צריך להאריך כל כך, הרי היה אפשר לומר ארץ זבת חלב ודבש בשבחה של ארץ ישראל ודי?

אלא אתן משל: בשמחות או בשבע ברכות הבא לדבר ולדרוש בשבח חברו הוא מרחיב לבאר את מעלותיו, או שהוא מפרש מידה טובה שיש בו, ואנו רואים שבשבע ברכות למשל מרחיבים הדרשנים לדבר בשבח החתן והכלה, ומה שיש כח ביד הדרשנים להרחיב בשבח של החתן הוא בגלל שהדרשן מכיר מעלות אלו גם בעצמו פחות או יותר, ולמשל אם יאמרו שהחתן הוא עמל בתורה הרי שהדרשן גם אם אינו לומד תורה יומם ולילה אבל כיון שהוא עצמו גם לומד קצת כל יום לכן הוא יכול לדבר על מעלותיו של השני והוא יכול לדמות בנפשו את גדולתו של הזולת ולהרחיב בדיבור על כך.

אבל כל זה בבני אדם שדומים זה לזה ואפילו קצת אז יכולים לדבר כל אחד בשבחו של חברו, אבל אם למשל ירצה אדם לדבר בשבחו של הרמב"ם הרי אין אף אחד היום שיכול להבין את גדולתו כלל, כי זה לא רק שהרמב"ם הוא יותר ממנו, אלא הרמב"ם זה אדם אחר לגמרי! הוא לא רק יותר ממך, אלא הוא היה בדרגה שאין לנו השגה להתחיל לדבר עליו! מה תאמר עליו? שהוא היה ירא שמים? הרי זה כל כך רחוק מאיתנו אנחנו לא אלה שיכולים לדבר עליו! ולכן מי שרוצה לדבר בשבחו הוא לא יכול לפרט את המעלות, אלא רק לומר שהרמב"ם הוא לא כשאר האדם ודרך שבחו של הרמב"ם אפשר רק על ידי היחס לשאר האנשים ולומר שהרמב"ם הוא לא כמו השאר! וזה המפורסם מה שאומרים ש"ממשה ועד משה לא קם כמשה"!

מצאנו עוד כמה מקומות שאי אפשר לדבר על האנשים ולכן אפשר רק לומר שהוא לא כמו השאר, ואתן דוגמאות:

בספר מלכים א' (פרק י"ג פסוק ל') מסופר על נביא אמת שמת, ומי בא להספיד אותו? בא להספיד אותו אדם שהיה נביא שקר! וכתוב שם שהנביא שקר הספיד, ומה הוא הספיד? כתוב שם שהוא אמר "הוי אחי!" וכי נראה לכם שזה הספד שאדם רק צועק ואומר "אוי אוי אחי"? אלא רואים שם שנביא שקר לא שייך שהוא יספיד נביא אמת, הרי מה הוא יכול להגיד עליו שהוא היה עניו, מה אתה מבין בכלל בענוה? לכן כתוב שהוא רק אמר "הוי אחי" כי יותר מזה הוא אינו יכול לומר! רואים שיש אנשים שמגודל המעלה שלהם אין אדם אחר יכול לדבר עליו.

וכך אפשר לראות בעוד דברים שאין לנו השגה בהם, שדרך השבח בדברים אלה הוא רק בלשון של הבדלה מדברים אחרים הפחותים, במשה רבנו כתוב בכמדבר (פרק י"ב) **"ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו, לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא, פה אל פה אדבר בו"**, הנה פירש הפסוק לסבר לאוזני כל בני ישראל את מעלתו של משה ולא ביאר הפסוק לכתוב רק את מעלתו, כי אין לנו אפשרות להבין בכלל את מעלתו, ולכן הפסוק השווה אותו לאנשים אחרים שאחרם הנבואה אליהם היא בחלום, אבל במשה זה לא נבואה בחלום אלא דרגה הרבה יותר גבוהה!

וכעת יובן הפסוק שלנו, גם במעלת ארץ ישראל כאשר אדם בא לפרש את גודל ועיקר מעלתה של ארץ ישראל, אי אפשר לומר את המעלה בפירוש כי אין לנו השגה בגודל המעלה של ארץ ישראל! ולכן הפסוק כדי להבהיר לנו את גודל מעלתה היה צריך לומר - אתם מכירים את העיר צוען במצרים שהיא העיר הכי משובחת שם? כן, יופי! אז חברון שהיא הכי פחותה בארץ ישראל היא טובה יותר פי שבע!

כך גם בתורה צריך להסביר כלפי דברים אחרים, ולכן אמר דוד המלך בתהילים (פרק קי"ט פסוק ע"ב) **"טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף!"** מכירים מה זה כסף? כן, יופי! אז תורה זה הרבה יותר טוב!

"ואמרתי שעיקר סיבת הדבר, שאנו מרחיקים בעצמנו את הקב"ה מאיתנו. הוא ציוה לנו והתקדשתם והייתם קדושים, ואמרו חז"ל כל המקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה מעט מקדשין אותו הרבה, בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא, וכתוב אחר אומר כי ד' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך וגו', (והמאמר להצילך כולל הרבה ענינים, להצילך מן החרב מן הרעב מן השבי ומן הביזה), והיה מחניך קדוש, ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, הרי ביאר לנו הכתוב מפורש, שכאשר נהיה קדושים הוא מתהלך בינינו להצילנו מכל רע, אבל אם יראה בנו ערות דבר הוא שב מאחרינו, וממילא יחולו עלינו כל הסיבות ח"ו" (החפץ חיים - מכתבים ומאמרים)

ציבור תושבים יקר!

מצב הרחובות של הר שמואל הוא לא טוב וזאת בלשון המעטה, חבורות של מחוסרי מעש, פריצת גדרי הצניעות המינימאליים, ומשפחות שלמות שלבושן אינו מתאים גם לשכונה מסורתית, בנוסף מצטרפים אל הנוער הזה גם נערים ונערות שבאים מגבעת זאב, פסגת זאב, רמות, רמת שלמה ועוד... וזה בדוק.

מסיבות במבנים שבאמצע בנייה, וכן התגודדות בגינות הציבוריות עד שאי אפשר לשלוח את ילדינו.

מכוניות שנוסעות בשבת.

עיקר האשמה היא על בעלי בתים מסוימים שעבור בצע כסף לא מדקדקים באופי השוכרים, ופשוט הורסים את שכונתנו, לאחרונה מוסדות החינוך בירושלים גם ממאנים לקבל את תושבי הר שמואל בגלל המצב הזה.

ירידת ערכן הכספי של בתינו הוא פרט שולי וזניח לעומת הבעיה העיקרית שהוא חילול ה' וזלזול בעיקרי תורה!

אנא, עמדו על נפשתיכם ועל נפשות ילדיכם, דפקו בשער השכן שהביא אל רשותו אנשים שאינם שומרים תו"מ ודברו אל לבו בנועם, הרבה בעלי בתים אכן הולכו שולל ממראה מתעה בזמן ההשכרה, ולכן בקשו מהם שיעשו כל שביכלתם להוציא מתוך שכונתנו גורמים מזיקים, ושידקדקו להבא.

הרבה שוכרים יקרים יש בשכונה, והרבה תורה ויראה שמחה וטובה באה לשכונתנו דוקא על ידי השוכרים, המטרה היא התחיבות של בעלי הבתים להביא עוד משפחות טובות המתאימים באורח חייהם לאופי השכונה.

בברכת התורה, הרב דוד שרעבי

כוס תנחומין

למשפחות היקרות תושבי הר שמואל החשובים
משפחת ר' דוד אבני הי"ו על פטירת אביו
משפחת ר' שמעון בן סימון על פטירת אביו רעיתו הי"ו
ומשפחת ר' רוני עובד על פטירת אביו רעיתו הי"ו
האיש הכשר עובד ה' ר' בנימין אבני ז"ל
העמיד דור של יראי ה' עמלי תורה, ת.נ.צ.ב.ה.
יושבים שבעה ברחוב אגסי 60 הר נוף
ולא תוסיפו לדאבה עוד

אבי הספר

בס"ד המספרה

תהיה פתוחה

ביום שישי ב' בתמוז

15/6/18

בתאום מראש

אבי 054-8498877

**שירותי דת
וגמילות חסד**

ר' שלמה ברנר: 0547857575	גמ"ח עריסה לתינוק לחודשים ראשונים:
על ידי משפחת ויצמן רחוב ברקת 4 טל: 050-6401440	גמ"ח טיטולים ומטרה לע"ג אייל בן זהבה ז"ל, ולרפואת טוהר בת שני שרה
משפחת בן סימון, טל: 0257110091	אנילציה ואדים חמים, לע"ג שמעון בן לאה
0504168728	
גב' מטטוב: רח' אודם 16	אחות מוסמכת לשעת הצורך בשבת (פציעות זריקות וכו'):
גב' רינה:	אחות מוסמכת לשעת הצורך בשבת (פציעות זריקות וכו'):
הרב איתמר שעהי טל: 052-6161696	גמ"ח כיסאות שולחנות ומזרנים וגמ"ח פלאטה של שבת:
אביאל ירושלמי 0504116009	גמ"ח כיסאות שולחנות, כסאות ג' טפחים, סירים גדולים:
הרב חיים דדש טל: 02-5711480	גמ"ח כיסאות שולחנות מפות שולחן וכלי הגשה:
משפחת אלקיים טל: 02-5715028	גמ"ח מוצצים ובקבוקים:
הרב משה קליין טל: 052-3466778	גמ"ח להמסת אבנים בכליות, החזרת פרקים למקום, וקיבוע:
משפחת שרעבי טל: 054-8002882	מקרן, אנילציה, משאבת חלב ידני/חשמלי לע"ג אסתר בת ג'ויה
גב' קרולין שרעבי טל: 054-6535441	איסוף וחלוקת מזון למשפחות:

אילנה טל: 052-7111480	לתיאום בענין טהרה:
הרב דוד שרעבי טל: 054-2002882	שאלות בהלכה וטהרה:
הרב יוסף שטירמן טל: 02-5715176	שאלות בהלכה וטהרה:
הרב עמנואל אפרגן טל: 058-7188158	דיני תורה בדיני ממונות ושכנים:
גב' שולה ויטנשטיין טל: 054-8441374	גמ"ח תרופות:
הרב מרדכי ויטנשטיין טל: 054-8441374	גמ"ח רדיאטורים לחימום:
משפחת בן ישי טל: 054-8402564	מיץ ענבים:
משפחת נחמני טל: 050-5245392	כרית של ברית:
משפחת דוד שילמן אבני החושן 121	גמ"ח בלוני גז:
משפחת קוהלי אבני החושן 106 טל: 0527659122	גמ"ח מזוזות:

בענין אומדן דעת של אדם
בנדרים

בענין אומדן דעתו של אדם, והוא שאנו דנים את דעת האדם על פי אומדן מהי דעתו, כיון שאינו לפנינו או שאין אפשרות לשואלו. כגון מה שאמרנו אין אדם פורע תוך זמנו (בבא בתרא דף ה'). ולא חציף איניש למיגזר דיקלא דלאו דיליה (ב"ב דף ל"ג): ועד תלתין יומין מוקי איניש אנפשיה (יבמות דף ק"א): אין אדם חוטא ולא לו (בבא מציעא דף ה'): אין אדם עושה קנוניא על הקדש (בבא בתרא דף קע"ה). אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות (יבמות דף ק"ז). אחזוקי איניש בגנבי לא מחזקינן (שבועות דף מ"ו): אשה דייקא ומינסבא (יבמות דף קט"ו). ודין שליח עושה שליחותו (ערוכות דף ל"ב). ועוד רבות תמצא השערות ואומדנות מה דעתו של אדם.

וכן אמרינן בכמה דוכתי בש"ס אנן סהדי, (עיין ב"מ דף פ"א): והוא שחז"ל אמרו בדעתם דבר מסויים ואמרו הדבר כעדות גמורה, וזה אומדנא חזקה יותר מסתם השערה ואומדן דעת. ובשורות אלו נדון בענין אומדן דעת בנדרים שאדם נודר.

הנה ברמב"ם הלכות נדרים (פרק ד' הלכה ג') כתב המדיר את חברו שיאכל אצלו, ונדר זה שלא יאכל מפני שאינו רוצה להטריח עליו, בין אכל ובין לא אכל, הן המדיר והן המודר פטורין, וכן המוכר שנדר שלא ימכור חפץ זה אלא בסלע, והלוקח נדר שלא יקחנו אלא בשקל, ורצו בשלשה

דינרים שניהם פטורים, וכן כל כיוצא בזה, שאומדים דעתו שלא גמר בלבו לנודר, ולא נתכוין אלא לזרז את חברו. עכת"ד. הרי מבואר דאנו אומדים דעתו של הנודר, ולא הולכים בדוקא אחר פיו. ואם יש אומדנא דמוכח שלא התכוין בהכרח למילים שאמר, אין הנדר קיים.

ולא רק לענין הנדר בכללותו אם הנודר התכוין לידור, אנו אומרים אומדנא דמוכח. אלא אף לכוונתו של הנודר, שאם נדר, אנו משערים באומדן הדעת למה התכוין בנדר. וכמו שכתב הרמב"ם (שם פרק ח' הלכה ח') וז"ל: היה טעון משא של צמר או של פשתים, והזיע והיה ריחו קשה, ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר או פשתים לעולם, הרי זה מותר ללבוש בגדי צמר או בגדי פשתן ולהתכסות, ואינו אסור אלא להפשילים לאחוריו. היה לבוש בגדי צמר ונצטער בלבישתם, ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר לעולם, אסור ללבוש ומותר לטעון עליו ומותר להתכסות בגיזי צמר, שלא נתכוין זה אלא לבגדי צמר, וכן כל כיוצא בזה. עכ"ל. ומבואר דאף שלא פירש דבריו, אזלינן בתר כוונתו. וכ"פ השו"ע יו"ד (סימן רי"ח סעיף א') והרמ"א (שם) כתב דכל זה דוקא בנודר בינו לבין עצמו, אבל בנודר לחבירו, כל שלשון הנדר כולל הולכין אחריו, אם לא באומדנא דמוכח. ע"כ.

ומבואר דבכל אופן אזלינן בנדרים בתר אומדנא דמוכח, ובנדר שבינו לבין עצמו,

מפרשין למילים שאמר, אבל בינו לבין חבירו בעינן אומדנא דמוכח, למה התכוין הנודר. וע"ע בש"ך יו"ד (סימן רנ"א סק"ט) שכתב בשם תשובת מהר"א מזרחי (סי' נ"ג) דבכל דיני נדרים והקדשות סומכין על פי האומדנא ועל פיהם הם דנים בהם וכן הולכים בתר אומדנא דעניינם. ע"כ. וע"ע בתשובת הרא"ש (כלל ל"ד הובא בביאור הגר"א אבהע"ז סימן נ' ס"ק י"ד) שהביא כל אומדנות בש"ס, וגדולה מזו דאפילו בנדר ושבועה אזלינן בתר אומדנא.

אומנם מדברי הר"ן על מסכת נדרים (דף כ"ה): על הא דתנן גבי נדרי שגגות. ראה אותן אוכלין תאנים, (פירות ששיכים לו) ואמר הרי הן עליכם קרבן, (מכיון שרצה לאסור את הפירות על האוכלים) ונמצאו אביו ואחיו אינם אסורים. משום דלא ידע שהם אביו ואחיו, ואילו היה יודע שהם אביו ואחיו, לא היה אוסר והו"ל נדרי

שגגות. ועוד אמר שם קונם אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי, ושהכתה את בני. ונודע שלא הכית את בנו ונודע שלא גנבה אינה נאסרת, דהוה ליה נדרי שגגות. ע"כ. וביאר הר"ן דהיכא שהטעות בעיקר הנדר, לא חל הנדר אפילו אם לא פירש בזמן הנדר טעותו. משום דבעינן בנדר פיו וליבו שווים. לכך ראה אותן אוכלים ואסר עליהם כקרבן, ונמצאו אביו ואחיו, כיון שהיה טעות בעיקר הנדר, לא חל הנדר. אבל היכא שאינו מוטעה בעיקר הנדר, אלא בדבר צדדי, כמו בנדר קונם עלי אשתי מפני שהכית את בני וכו', ואם לא היה מפרש הנדר, היה הנדר חל. עכת"ד. ומשמע מהר"ן דלא אמרינן אומדנא

דמוכח בנדרים, והיכא שלא פירש בדבר צדדי בנדר חל הנדר. (וע"ע בשיעורי ר"ש רוזובסקי עמ"ס נדרים סימן י"ג. שכתב גם כן בפשיטות בדעת הר"ן דלא אמרינן בנדרים אומדנא דמוכח משום דבעינן פיו וליבו שווים.)

וכבר הרגיש בזה בשו"ת מהרי"ט (ח"ב סימן כ"ז) ותמה על הר"ן למה הוצרך לטעם זה, דהרי קי"ל דבכל התורה כולה דברים שבלב אינם דברים, ובמקום אומדנא דמוכח הוי דברים. ולדעת המהרי"ט החילוק בין קונם עלי אשתי מהיה שהכית את בנה וגנבה לי כיסי, משום שרק בליבו חישב על כך, ואם לא היה אומר לנו, היינו חושבים שבכל אופן נדר מאשתו. מה שאין כן אצל אביו ואחיו שנדר עליהם משום שלא ידע שזה הם. ע"כ.

ובאמת שבעיקר דברי המשנה, לית מאן דההלכה כן. וכמ"ש הרמב"ם והשו"ע ביו"ד (סימן רל"ב) אלא שהר"ן והמהרי"ט נחלקו בפירוש דברי המשנה. שלדעת הר"ן לא אמרינן בנדרים אומדנא דמוכח, אבל לדעת המהרי"ט אמרינן בנדרים אומדנא דמוכח. אבל ראיתי להמהר"ם שיק בתשובה (יו"ד סימן ר"ו) שהבין בפשיטות דהשו"ע ס"ל כהר"ן, וכמו שציין לדברי הש"ך (שם ס"ק ט"ז) (שם ס"ק י"ג וט"ז) שהביאו טעמו של הר"ן. ונראה שמיד הרגיש בזה, וציין לדברי המהרי"ט שהבאנו, וע"ע בפתחי תשובה (שם סק"ב) בשם תשובת ראש יוסף. והיינו דתליא באומדנא דמוכח.

המשך בעמוד 5

פרפראות...
המשך מעמוד 2

ומסירות לכל קודש. וייתאבלו העם מאד" לאחר שמשעה רבנו מוסר לעם את כעסו של הקב"ה, והר"ן כנגד צווי של הקב"ה. והדברים נראים תמוהים. ה"אור החיים" הק' מסביר כי טעו בהוראת דעתם וחשבו לתקן ע"י שיבטחו בה' והקב"ה יצילם מיד העמלקי והכנעני. אך מאחר וכבר נגזרה הגזירה לא נתרצה ה'. הכעס של הקב"ה היה בעיקר עקב הוצאת הדיבה. חומרתו של חטא לה"ר הוא גדול עד שהתורה מציינת שמשעה רבנו דיבר "וידבר משה הדברים האלה אל כל בני ישראל" אל כלב- ני אפילו ל כלב (בן יפונה) ואל בני יהושע בן נון. (משב"א)

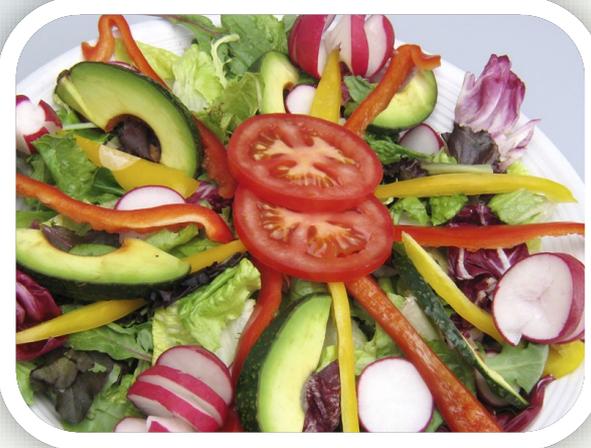
המסיים באותן המילים שבהן התחיל? ענה הילד מיד: במקום שמשעה לא אמר אמת. השתוממו כולם על התשובה. והילד פרש מיד את דבריו. הפסוק הזה הוא בפרשת ציצית המתחיל: "אני ה' אלוהיכם", ובאותן המילים הוא מסתיים. אנו כשאומרים קריאת שמע אנו מסיימים במילת אמת ואומרים "אני ה' אלוהיכם - אמת" ואילו משה לא אמר כאן "אמת".

"מראשית עריסותיכם תתנו לה"
מראשית - בהתחלה, בעוד הילד בגיל רך צריכים לחנכו לתורה וליראת שמים. מראשית עריסותיכם תתנו לה' - בעוד הילד בעריסה יש לנטוע בלבו אהבה

עיבוד באוכלין

שאלה: האם מותר למלוח סלט, ואח"כ לשפוך שמן או חומץ עליה?

הקדמה לעיבוד באוכלין: "מעבד" הוא אחד מהל"ט מלאכות. שאסור מדאורייתא למלוח את העור לעבדו^(א). אבל לענין אוכלין, ע' בגמ' (שבת עה:) שאין עיבוד באוכלין. ואף שהוזכר בהדיא בגמ' שאין עיבוד באוכלים, מ"מ מצינו משמעות מחז"ל שיש עיבוד באוכלין, מהא שאסרו חז"ל ג' ציורים אלו: א. הילמי (מי מלח

מרובין) ב. מי מלח עזין. ג. מליחת צנון. ויש מח' ראשונים איך ליישב סתירה זה. רש"י סבר שהא שאמרינן שאין עיבוד באוכלין, היינו מדאורייתא, אבל מדרבנן שפיר שייך עיבוד גם באוכלין. ולכן שפיר אסרו חז"ל מליחת צנון מטעם שיש עיבוד באוכלין מדרבנן. וגם הילמי, ומי מלח עזין, אסור מטעם שנראה כהכנה לעיבוד באוכלין (שדרכו לתת מי מלח הרבה לתוך כבשים). אבל הרמב"ם סבר שאין עיבוד באוכלין אפילו מדרבנן, ולכן הסביר טעמים אחרים להאיסורים אלו. הילמי אסור מפני שנראה כעושה מלאכה ממלאכת התבשיל. מי מלח עזין אסור מפני שנראה כעושה מוריס. מליחת צנון אסור משום שנראה ככובש כבשים, והכובש אסור מפני שהוא כמבשל. **ש"ע:** ע' בש"ע ס' שכא ס"ב וס"ג שהביא האיסורים אלו דנ"ל. ובעיקר יש כאן ב' איסורים נפרדים. א. איסור עשיית מי מלח. [לרש"י משום שנראה כהכנה לעיבוד אוכלין, ולרמב"ם משום שנראה כעושה מלאכה ממלאכת הבישול]. ב. איסור מליחת צנון. [לרש"י משום עיבוד באוכלין, ולרמב"ם משום שנראה ככובש כבשים].

איסור "מליחת צנון" הוא דווקא במלח בלחוד: ע"ש במ"ב סקי"ד שכתב שמליחת צנון אינו אסור אא"כ נתן עליה מלח בלבד. אבל אם נתן עליה מלח ביחד עם תבלינים אחרים, כגון שמן או חומץ, מותר.

איזה מהם תחילה: יש לדון, הא שאמרינן שמוותר למלוח צנון אם נותנים עליה גם שמן או חומץ – האם צריך דווקא לינתן השמן מתחילה לפני המלח, או שמא גם יכול לינתן המלח מתחילה כל שמיד אח"כ נותן עליה השמן וחומץ? ולכאורה הוא תלוי במח' רש"י ורמב"ם בטעם האיסור "מליחת צנון". לפי הרמב"ם שסבר שאסור מטעם שנראה ככובש, א"כ י"ל שמיד בנתינת המלח נראה ככובש, ולא מהני לינתן אח"כ שמן, אלא צריך לינתן מתחילה השמן כדי להיות שבזמן המליחה לא יהיה נראה ככובש^(ב). אבל לרש"י שסבר שהאיסור מטעם עיבוד באוכלים, לכאורה מותר לינתן גם המלח מתחילה, כיון שלא ניתן לה זמן להזיע נמצא שאין כאן שום עיבוד.

למעשה: ע"ש במ"ב בהדיא שמקיל אפילו אם מתחילה נתן עליה המלח, כל שתיכף אח"כ שופכים שמן או חומץ. ומשמעות שם שהוא גם לפי דעת הרמב"ם^(ג). ויש לומר שהטעם שמוותר גם לדעת הרמב"ם הוא משום שהאיסור "מליחת צנון" לרמב"ם הוא דווקא אם נראה ככובש כבשים, ולכן יש לומר שכל זמן שלא מזיז לא נראה ככובש כבשים (שכבישה היינו הנחת מאכל יבש בתוך לח לזמן-מה, וכל זמן שאין לחות אינו שייך לכבישה כלל). וכיון שלפני שמזיז קצת הוא כבר נתן בתוכה גם תבלינים אחרים, לכן עכשיו אינו נראה אלא כתיקון אוכלין בעלמא, ולא דמי לעיבוד. עכ"פ נמצא שמי שרוצה ליתן תבלינים לתוך סלט, לא צריך להשגיח דווקא לתת השמן מתחילה. אלא כיון שנותן כל אלו תבלינים לתוך הסלט, אין כאן איסור, אלא תיקון אוכלין בעלמא.

איזה מהם תחילה במי מלח: אבל לגבי מי מלח מצינו שאין הדין כזה. שע' במ"ב סק"ח שכתב לגבי האיסור מי מלח שיש איסור מיד בעשייה, אף אם אח"כ תיכף שופך שמן לתוכה. ששאני מי מלח שהאיסור הוא העשייה (או מטעם רש"י או מטעם הרמב"ם), ולכן מיד שנתן המלח לתוך המים עבר עליה, ולא מהני אח"כ לשפוך שמן לתוכה, שכבר עשה האיסור.

בעזרה"י בשבוע הבא: עדיין לא דיברנו לענין איזה מאכלים שייך באיסור "מליחת צנון". האם דווקא צנון וכדומה, או ה"ה כל ירקות וכל מאכלים. וגם לא דיברנו על הפרטים של האיסור "מי מלח". ובעזרה"י בשבוע הבא.

(א) ע' צמ"ז ס' שכז סקי"ב. (ב) כמו שז"לנו לקמ' למעשה לגבי האיסור "מי מלח". (ג) ע' לשון הנ"ל "שופכין שם החומץ וגם מניין אחרים לא דמי לעיבוד". משמע שאין הטעם משום שאין עיבוד אוכלין (וכרש"י). אלא אדרבה משמע ששפיר מועיל המלח והחומץ לפעול ולעבד האנון. רק שאינו נכלל באיסור משום ש"לא דמי לעיבוד". ויש לפרש שהא שלא דמי לעיבוד הוא משום שנראה רק כתיקון אוכלין בעלמא. וכן מוכח, שעל כרחק אין הטעם בהיתר משום שאין כאן עיבוד בפועל, שהא ע' צמ"ז סקי"ח שכתב שחומץ אינו מועיל להחליט כח המלח כלל, והבא הנ"ל כתב שמוותר לינתן מלח צידה עם חומץ, אלא על כרחק ההיתר הוא מטעם אחר, מטעם שאין נראה אלא כתיקון אוכלין בעלמא. ורק אח"כ מוסף הנ"ל עוד טעם להקל לענין אם ונתנו לחיבה שמן, משום ששמן גם מחליט כח המלח, ולכן חזן מהא שמוותר משום שהוא רק תיקון אוכלין בעלמא, מותר גם מפני שאין כאן שום עיבוד. ע"ש לשון הנ"ל "וכ"ש אם שופכין שם שמן חתך שמשמן מחליט כח המלח".

תהילים ושיעור לנשים לברר אצל משפחת ליפשיץ

לימוד אבות ובנים בשבת בין השעות 17:00-18:00 בהכוונתו של הרב חיים סטפן הי"ו טל: 0548424058

שיעור באור החיים הקדוש ע"י הרב חיים ביטון הי"ו בביתו כל מוצאי שבת שעה אחר צאת השבת

קבלת שבת לבנות! בזמן הדלקת נרות אצל משפחת ר' דוד ירושלמי הי"ו, רחוב נופך 9, ממתקים והפתעות!

מתמידים! כל ערב בשעה 6:00 עם הרב יעקב דרשן הי"ו בבית הכנסת הספרדי ממתקים והפתעות ונחת אמיתי!

שיעור הלכה אצל משפחת פרץ רחוב אבני החושן 20 כל יום שלישי משעה 8-9 בערב על ידי הרב יצחק הדר הי"ו